

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καθηγητής Διευθυντής Εργαστηρίου
Πειραματικής Κοινωνικής Ψυχολογίας

Έχει αναδειχθεί κατ' επανάληψη η επίδραση των Ψυχοκοινωνικών Κινδύνων Εργασίας στη σωματική και ψυχική υγεία, την εργασιακή ικανοποίηση και την εργασιακή απόδοση.

Οι Ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι υπάρχουν σε κάθε χώρο εργασίας και σε κάθε επάγγελμα. Δεν υπάρχει μηδενική έκθεση.

Οι Ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι προκύπτουν από έναν συνδυασμό αρνητικών αλληλεπιδράσεων με μη κατάλληλα σχεδιασμένες συνθήκες εργασίας και σπάνια από έναν συγκεκριμένο παράγοντα.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

Το κάθε επάγγελμα συνοδεύεται από τους δικούς του σχετικούς κινδύνους και ο συνδυασμός των αλληλεπιδράσεων είναι μοναδικός για κάθε εργασιακό περιβάλλον (Bakker & Demerouti, 2007).

Καθίσταται αναγκαία η εξατομικευμένη ανάλυση, μέτρηση και ερμηνεία και σε οργανωσιακό επίπεδο και σε επίπεδο εργαζομένων (Fernandes & Pereira, 2016; Demerouti, Bakker, Nachreiner, & Schaufeli, 2001)

ΣΚΟΠΟΣ

Η διερεύνηση της υπάρχουσας αντίληψης των εννοιών των Ψυχοκοινωνικών Κινδύνων Εργασίας και των πολιτικών διαχείρισής τους εκ μέρους των εμπλεκόμενων ατόμων ευθύνης εντός των οργανισμών που εκτελούν αστικές συγκοινωνίες

Η βαθύτερη κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του συγκεκριμένου επαγγελματικού πεδίου.

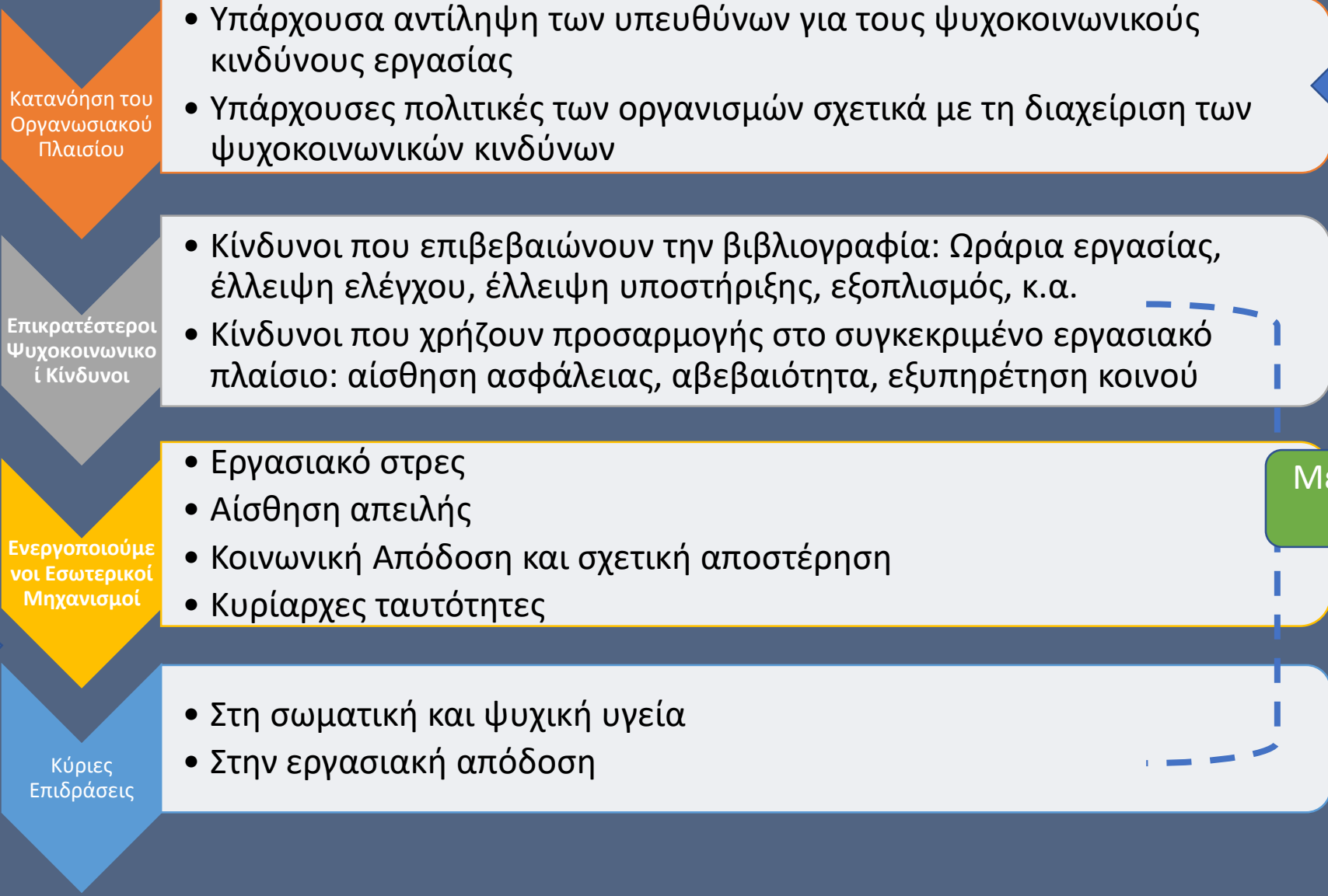
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

- **Μέθοδος:** Ποιοτική μέθοδος, ημιδομημένες συνεντεύξεις, θεματική ανάλυση
- **Δείγμα:** 7 άτομα από οργανισμούς αστικών μεταφορών με θέσεις/ρόλους Ανώτατης Διοίκησης, Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού, Υγείας και Πρόληψης, Εκπρόσωποι εργαζομένων
- **Βασική παραδοχή:** Η ύπαρξη ιδιαιτεροτήτων και μοναδικών αλληλεπιδράσεων σε κάθε οργανισμό
- **Αναζητήθηκε η υποκειμενική αντίληψη**

ΟΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Μια αρχική διερευνητική προσέγγιση της υπάρχουσας αντίληψης των εννοιών και των πολιτικών εκ μέρους των υπευθύνων των οργανισμών

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ -ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Νομικό Πλαίσιο 4808/21

Μεθοδολογικά Ζητήματα

Βία και Παρενόχληση
Ως Ψυχοκοινωνικός Κίνδυνος
Ως Επίδραση/Αποτέλεσμα

Κατανόηση του Οργανωσιακού Πλαισίου

Διαπιστώθηκε σύγχυση εννοιών και μερική κατανόηση των σχέσεων μεταξύ παράγοντα-αιτίου και αποτελέσματος	Ιατροί εργασίας: Γνωρίζουν αλλά έχουν περιορισμένες επιχειρησιακές δυνατότητες	Σχεδόν παντελής απουσία ενεργειών εκτίμησης και πρόληψης	Μη σύνδεση των υπαρχουσών παρεμβάσεων με συγκεκριμένους, καταγεγραμμένους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους εργασίας	Διαπιστώθηκε έλλειμμα στην υλοποίηση των προβλέψεων του νέου νομοθετικού πλαισίου (ν. 4808/21).
---	--	--	--	---

Επικρατέστεροι Ψυχοκοινωνικοί Κίνδυνοι (επικέντρωση στο επάγγελμα του οδηγού)

Συνθήκες κυκλοφορίας	Έλλειψη χρόνου ανάπαυσης (εντός βάρδιας και εντός του εβδομαδιαίου προγράμματος εργασίας)	Έλλειψη υποστήριξης σε κρίσιμα περιστατικά (ατυχήματα, τραυματισμοί επιβατών, καταγγελίες/παράπονα)	Αλληλεπίδραση με το κοινό (οι έντονες και τραυματικές εμπειρίες επισκιάζουν το σύνολο)	Μη έλεγχος για τη συνολική αποτελεσματικότητα της εταιρείας
----------------------	---	---	--	---

Ενεργοποιούμενοι Εσωτερικοί Μηχανισμοί

•Εργασιακό στρες. Είναι βασικός αλλά όχι ο μοναδικός μηχανισμός. Χρειάζεται διερεύνηση του ρόλου του (ρυθμιστικός, μεσολαβητικός)	•Αίσθηση απειλής. Αναφέρθηκε συχνά η ύπαρξη φόβου για κάποιο ενδεχόμενο γεγονός (π.χ. ατύχημα, παράπονα από επιβάτες)	•Κοινωνική Απόδοση & Σχετική Αποστέρηση	•Ο ρόλος των κυρίαρχων ταυτοτήτων στον τρόπο αντίληψης των ψυχοκοινωνικών κινδύνων και αντίδρασης εκ μέρους των εργαζομένων
---	---	---	---

Κύριες Επιδράσεις

•Άγχος, κατάθλιψη, φοβίες, απόσυρση, κυνισμός, εξάντληση (βάσει εμπειρικών παρατηρήσεων)	•Αδυναμία αιτιώδους σύνδεσης με μυοσκελετικές παθήσεις	•Επίδραση στην οδηγική συμπεριφορά (ροπή προς τα άκρα: πολύ επιφυλακτική ή πολύ επιθετική)	•Αρνητική επίπτωση στην αποτελεσματικότητα ανταπόκρισης σε κρίσιμα περιστατικά
--	--	--	--

Βία και παρενόχληση (ως ψυχοκοινωνικός κίνδυνος)

Πολλαπλές πηγές βίας και παρενόχλησης:

- Από τους επιβάτες (απευθείας προς τον οδηγό)
- Από τους επιβάτες (ο οδηγός είναι μάρτυρας του περιστατικού)
- Από τους υπόλοιπους χρήστες του οδικού δικτύου
- Από συναδέλφους και ιεραρχία (πιο σπάνια)

Κοινά στερεότυπα:

- Βία είναι η σωματική επίθεση μόνο
- Κανονικοποίηση των λεκτικών επιθέσεων (ειδικά όταν είναι μεταξύ των επιβατών)

Πολύ εκτεταμένο φαινόμενο σύμφωνα με τους συμμετέχοντες

αλλά

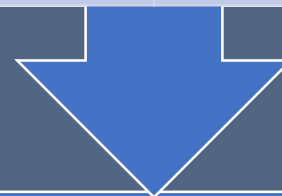
Χωρίς ποσοτικά στοιχεία καταγραφής

Βία και παρενόχληση (ως επίδραση/αποτέλεσμα)

Επιθετική οδηγική συμπεριφορά

Επιθετικότητα στην αντιμετώπιση παραπόνων

Μεθοδολογικά ζητήματα

• Δυσκολίες τεκμηρίωσης αιτιώδους σχέσης μεταξύ ψυχοκοινωνικών κινδύνων και αποτελεσμάτων

• Ανάγκη για επικέντρωση και προσαρμογή στις ιδιαιτερότητες του κάθε εργασιακού περιβάλλοντος: Ενσωμάτωση θεωρητικών μοντέλων και προσαρμογή εργαλείων εκτίμησης

• Ανάγκη για πολυεπίπεδη, πολύπλευρη και διαχρονική προσέγγιση: Αντιμετώπιση των μεθοδολογικών αδυναμιών της εργατικής υποκειμενικότητας και της σωρευτικής επίδρασης των ψυχοκοινωνικών κινδύνων

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Πρόέκυψε η αναγκαιότητα για:

- Συστηματική εκτίμηση των ψυχοκοινωνικών κινδύνων εργασίας στο χώρο των αστικών συγκοινωνιών.
- Σχεδιασμό παρεμβάσεων βάσει διασύνδεσης με τα αποτελέσματα της εκτίμησης και παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας.
- Προσαρμογή των υπάρχοντων θεωρητικών μοντέλων και εργαλείων στο συγκεκριμένο επαγγελματικό χώρο.
- Αξιολόγηση του φαινομένου της βίας και παρενόχλησης και λήψη μέτρων σύμφωνα με τον ν. 4808/21

ΚΡΙΤΙΚΗ

Πολύπλευρη προσέγγιση

Ποιοτικός πλούτος δεδομένων

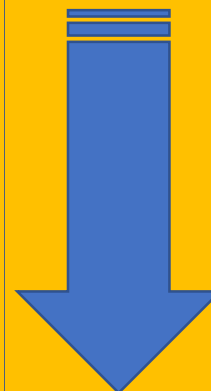
•Μικρό μέγεθος δείγματος

•Εγγενής υποκειμενικότητα της ερευνητικής μεθόδου

ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

- ✓ Συνθετική θεωρητική αποτύπωση των κυρίαρχων ψυχοκοινωνικών παραγόντων κινδύνου στο επάγγελμα του οδηγού, σε συνδυασμό με τους επιδραστικότερους κοινωνιο-ψυχολογικούς μηχανισμούς.
- ✓ Εγχειρηματοποίηση των ψυχοκοινωνικών παραγόντων με προσαρμογή στο επάγγελμα και το εργασιακό πλαίσιο (π.χ. Αίσθηση ασφάλειας, ανάγκη ξεκούρασης-χρόνος ξεκούρασης, φόβος ατυχήματος).
- ✓ Τελική σύνθεση και διαμόρφωση των ερευνητικών εργαλείων.

ΘΕΩΡΙΑ

ΠΡΑΞΗ
(ΕΚΤΙΜΗΣΗ
ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΨΥΧΟΚΟΙΝ
ΩΝΙΚΩΝ
ΚΙΝΔΥΝΩΝ)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- BAKKER, A., & DEMEROUTI, E. (2007, 4 3). THE JOB DEMANDS-RESOURCES MODEL: STATE OF THE ART. *JOURNAL OF MANAGERIAL PSYCHOLOGY*, 22(3), ΣΣ. 309-328.
- BRYMAN, A. (2012). *SOCIAL RESEARCH METHODS 4TH ED.* OXFORD NEW YORK: OXFORD UNIVERSITY PRESS.
- EU-OSHA. (2007). *EXPERT FORECAST ON EMERGING PSYCHOSOCIAL RISKS RELATED TO OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH.* LUXEMBOURG: OFFICE FOR OFFICIAL PUBLICATIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITIES.
- EUROFOUND. (2007). *THE FOURTH WORKING CONDITIONS SURVEY.* DUBLIN: OFFICE FOR OFFICIAL PUBLICATIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITIES.
- FERNANDES, C., & PEREIRA, A. (2016). EXPOSURE TO PSYCHOSOCIAL RISK FACTORS IN THE CONTEXT OF WORK: A SYSTEMATIC REVIEW. *REVISTA DE SAUDE PUBLICA*, 50, 24.
- KARASEK, A. R. (1979). JOB DEMANDS, JOB DESICION LATITUDE, AND MENTAL STRAIN: IMPLICATIONS FOR JOB REDESIGN. *ADMINISTRATIVE SCIENCE QUARTERLY*, 24, ΣΣ. 285-308.
- KOMPIER, M. (2003). JOB DESIGN AND WELL-BEING. ΣΤΟ M. SCHABRACQ, J. WINNUST, & C. COOPER, *THE HANDBOOK OF WORK AND HEALTH PSYCHOLOGY* (ΣΣ. 429-454). CHICHESTER: JOHN WILEY & SONS.
- LEKA, S., & JAIN, A. (2010). *HEALTH IMPACT OF PSYCHOSOCIAL HAZARDS AT WORK: AN OVERVIEW.* WORLD HEALTH ORGANIZATION
- NATIONAL INSTITUTE OF SAFETY AND HEALTH AT WORK. (2015). *SOME GUIDELINES FOR ASSESSING PSYCHOSOCIAL RISK FACTORS.* MADRID: NATIONAL INSTITUTE OF SAFETY AND HEALTH AT WORK (INSHT) (SPAIN).
- SIEGRIST, J. (1996). ADVERSE HEALTH EFFECTS OF HIGH-EFFORT/LOW-REWARD CONDITIONS. *OCCUP. HEALTH PSYCHOL*, 1, ΣΣ. 27-41. DOI:10.1037/1076-8998.1.1.27